

De betekenis van deze feiten is intusschen weer zeer groot en veelomvattend.

Want deze personen en deze kerk hadden gestreden voor het behoud van een waarlijk gereformeerde kerkregering. Zij verdedigden het aloude en oergereformeerde recht, tegelijk ook den aan allen opgelegden plicht — vastgelegd in art. 31 K.O. der Kerkorde — om ieder besluit, dat een meerdere vergadering neemt, te toetsen aan het woord des HEEREN om, wanneer zij bevinden, dat het daarmee — of met de vastgestelde Kerkenordening — niet overeenstemt, in den kerkelijken weg, daartegen bezwaar aan te teekenen, zonder gedwongen te worden het onmiddellijk uit te voeren!

De Synode vernietigde dit recht. Zij eischte van elk door haar genomen besluit onmiddellijke en onvoorwaardelijke uitvoering door iedereen en stond, op straffe van uitwerping en schorsing, het indienen van bezwaarschriften alleen toe op voorwaarde, dat men begon met zich naar haar wil te schikken en haar besluit uit te voeren.

Met andere woorden, zij voerde principieel een volstrekte, synodale hiërarchie, of anders gezegd, een synodo-cratie in. Van deze hiërarchie werden de professoren Schilder en Greijdanus en de kerk van Bergschenhoek de eerste slachtoffers. In den Naam des Heeren, onder de beschuldiging van de zwaarste zonden, werden zij weggezonden!

3) Onder leiding van ds de Graaf had de kerkeraad van Amsterdam in het voorjaar van 1944 een laatste poging ondernomen om een uitweg te zoeken uit de al benauwender wordende kerkelijke impasse. Dat een kerk als die van Amsterdam, onder de leiding van een man als ds de Graaf, zulk een poging ondernam deed de hoop in menig hart weer gloren. Alles werd gedaan om overeenstemming onderling te bereiken. In een hotel te Bloemendaal conferencieerden een groot aantal „synodalen” en „bezwaarden” twee dagen lang van den morgen tot den laten avond. In de daar gevoerde discussies draaide het geheel en al om 't amsterdamsche bemiddelingsvoorstel. Ja, als het in Bloemendaal had moeten beslist worden... maar...

't Amsterdamsche voorstel kwam ter synodale tafel. De pit ervan was een verzoek aan de Synode, of ze wilde verklaren, dat de uitspraak uit de leerbeslissing van 1942 over het voor wedergeborenen houden der kinderen ook zoo mocht gelezen worden, dat „de kinderen des verbonds naar de belofte Gods in Christus geheiligd zijn en dat zij daarom te beschouwen en te behandelen zijn als kinderen welke deelen in die genadige gezindheid Gods (op de synode werden deze twee woorden veranderd in „goedwilligheid en genade Gods te onswaart”) tengevolge waarvan Hij op Zijn tijd de wedergeboorte werkt, totdat bij het opwassen uit hun wandel of leven blijkt, dat zij het bloed des Testaments onrein achten, waardoor zij geheiligd waren”.⁹⁾

De ontvangst ter synode was allesbehalve vriendelijk.

De kerkeraad van Amsterdam, welke beleefdelijk had verzocht of ds de Graaf zijn voorstel mocht toelichten — wie kon dat beter dan de opsteller? — kreeg kort en goed nul op dat rekest.¹⁰⁾

En dat was nog maar het begin!

Want op 26 Juli — ik zie ds de Graaf en ds Sikkels nog op de gaanderij in de Oosterkerk zitten, beleven de hun groote ontgoocheling! — wees de synode de amsterdamsche formule af o.a.:

„omdat zij het onmiddellijk verband tusschen het in Christus geheiligd en de wedergeboorte verzwakt”.¹¹⁾

Duidelijk werd uit deze beslissing — met het amsterdamsche bemiddelingsvoorstel waren bovendien ook nog een paar andere in de prullemand geworpen — dat:

1e. volgens de synode wedergeboorte en het in Christus-geheiligd-zijn zakelijk hetzelfde zijn;

2e. dat ze niet bereid bleek den bezwaarden ook maar het kleinste beetje „ruimte” te verschaffen: ze gaf ze geen millimeter toe, vroeg het allerlaatste en sloeg iedere poging om de standpunten dichter bij elkaar te brengen vinnig en resoluut af.

4e. Terwijl de synode zoo met haar zwaarste kanonnen opereerde en hevig toesloeg, sprak zij ook haar laatste — en wederom scherpste — woord over de binding aan de nieuwe gecreëerde „geloofsuitspraken”.

Na voorlezing van een rapport waarin o.a. werd verklaard, dat ieder de — twee jaar later afgeschafte — leeruitspraken als „Godelijke waarheden moet aanvaarden”, sprak de synode o.a. uit, dat „het niet genoeg geacht kan worden, dat ambtsdragers de leeruitspraken niet bestrijden, maar als regel moet worden gehandhaafd, dat zij met de godane leeruitspraken behooren in te stemmen; al kan in bepaalde gevallen (!!) bij gebleken bezwaren tegen een bepaald

punt (!!) genoeg worden genomen met de verklaring, dat men niets zal leeren, wat met deze uitspraken niet ten volle in overeenstemming is”; en

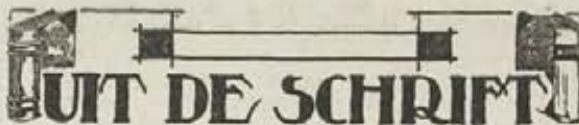
„dat de kerken het recht hebben van te verkiezen ambtsdragers of van afgevaardigden te verwachten, dat zij instemmen met de leeruitspraken der synode (altijd onder voorbehoud van hun recht tot het indienen van gravamina in den kerkelijken weg), en van hen ook een uitdrukkelijke verklaring te vorderen, indien daarvoor een genoegzame reden aanwezig is naar het oordeel der betrokken vergadering”.¹²⁾

Men ziet: de strik was nu volkomen dichtgehaald: de leer was zoo klaar mogelijk ontwikkeld; iedere onduidelijkheid was verdwenen; de binding was zoo strak mogelijk aangehaald, en de volledige opperheerschappij van de synode was theoretisch volledig uitgewerkt en praktisch consequent toegepast.

Wat zou er nu gebeuren?

C. V.

¹²⁾ Acta p. 143/4, 389.

zooals om een koning gevraagd is, zoo is ook om een profeet geroepen.

Toen zeide de Heere tot mij: het is goed, wat zij gesproken hebben. Een profeet zal ik hun verwekken.

Deut. 18:18.

Onze zondagsschoolkinderen reeds kennen de bekende woorden uit Deut. 18:15: Een Profeet (of: profeet?), uit het midden van u, uit uw broederen, als mij (d.i. als Mozes, die hier spreekt) zal u de HEERE, uw God, verwekken; naar Hem (of: hem) zult gij hooren.

Die kinderen leerden den tekst van hun onderwijzers. Dezen gingen uit van de gedachte, dat er moest gelezen worden: „Profeet”, en „Hem”, beide malen met hoofdletter. Onderwijzer en leerlingen gelooven dus, dat hier op Christus gedoeld wordt. Waarom zij ook dezen tekst als adventstekst van buiten leeren; als een uitspraak, die rechtstreeks op Christus Jezus ziet, onzen hoogsten Profeet en Leeraar.

Anderen, b.v. dr Edelkoort, zouden die hoofdletter niet willen bezigen. Zij lezen: een „profeet”, en „hem”. Volgens dr Edelkoort is deze uitspraak niet direct messiaansch; hij ziet niet op Christus, doch op het gewone instituut van: profeten. Zooals er priesters zijn, zoo zijn er ook profeten in Israël, en koningen.

Wij voor ons gelooven niet, dat het noodig is, dezen tekst te schrappen van de lijst der teksten, die onze kinderen tegen de dagen van Kerstfeest hebben te leeren en voor eigen leven te onthouden. Want alle priesters zien op den Priester, alle koningen op den Koning, alle profeten op den Profeet. In geen van zijn ambten is de ééne Koning van de andere koningen, de ééne Profeet van de andere profeten, de ééne Priester van de andere priesters los te denken. Het instituut der profeten, of koningen, of priesters, heeft pas recht en reden en zin, omdat Hij er is, en komende is.

Waarom dan ook Mozes' uitspraak het oog heeft op de profeten, wijl op den hoogsten Profeet en Leeraar.

Maar daarom te meer vraagt onze aandacht Mozes' heilzame en ook beschamende herinnering aan de manier, waarop Israël zelf om een profeet gevraagd heeft. Mozes zegt tot zijn volk: weet ge nog wel, hoe gij ertoe gekomen zijt, te roepen om een profeet? Weet ge nog, hoe het officiële volkspetitionnement, dat bij de Hoogste Majesteit is ingediend, en door mij op uw verzoek daar overhandigd is, en waarin gevraagd werd om een profeet, tot stand gekomen is? Wel, zegt Mozes, dat is zóó in zijn werk gegaan:

Destijds was ik, ik alleen, opgeroepen om te verschijnen voor onzen God Jahwe. Die wilde de wet u geven door de hand van een bemiddelaar. Ik moest alleen den berg op; en als een éénling moest ik daar die zwarte wolkenmassa binnentreden, en daar, waar donder en bliksem alle vleesch verschrikken en de theophanie den sterveling den adem beneemt, zoodat hij meent, nu wel te moeten sterven, daar moest ik oogen en ooren openhouden, omdat Jahwe mij daar bezwaren kwam met de opdracht, de wet in ontvangst te nemen. In dat uur hield God u op een afstand. Dat kwam van Hem. Maar gij, gij zelf, naamt ook van uwen kant hier afstand. Gij vondt dat klimaat van bliksemvuur en donderslag niet om uit te houden. Gij „weekt af”, en „stondt van verre” (Ex. 20:18). Dat was van uw kant. De Heere zijnerzijds, verbood u, al te frivol te worden, en eigenmachtig de grenzen te doorbreken, die Hij getrokken had om den berg, welks top in 't donker lag vanwege den schrik en de mogendheid des HEEREN. Maar gij van uw kant wildet ook niet anders; gij vondt het veel te bar en veel te barsch daar in die zwarte openbaringsstormen. Gij vroeg mij ook, of ik in vredesnaam dan maar alleen wou gaan; gij hieldt liever uw gemak. Er was bij u geen drang

naar de zware belasting met een ambt-van-alles-geloo-vigen. Gij motiveerde uw verlangen, om met rust te worden gelaten, met het vroomklinkend argument, dat ge anders sterven zoudt: wie kan God zien, en leven? Zoo vroeg gij (Ex. 20:19). En in die vraag lag toch uw ongeloof en traagheid bloot. Want wie ongeroepen Gods verschrikkingsszones binnenkomt, die zal voorzeker sterven. Maar dacht gij, dat een mensch, dien God geroepen heeft, zou sterven? Verre zij God van onrecht en de Almachtige van het doodslaan van wie tot Hem komt op Zijn bevel. Gij hadt u niet bezorgd te maken over uw mogelijke sterven-moeten; waart ge maar gebleven, waar God u zei te blijven, en gekomen, waar Hij u riep, een stapje naar voren te wagen, naar voren, naar de meer nabije gemeenschap, naar de gemeente der eerstgeborenen, naar de vergadering der vrijen, maar het Nieuwe Verbond der mondigen. Maar, u beroepende op uw onmondigheid, woudt gij den last der mondigheid niet dragen. Dat was uw zonde.

Uw zonde.

Zoo zegt het de Schrift zelf.

Want Mozes wijst het volk erop, dat zij zelf met eigen oogen gezien hadden, dat een mensch, geroepen zijnde, wel degelijk blijft leven, als hij komt (Deut. 5:24). Ze hebben dit officieel geconstateerd zelfs; een deputatie uit het volk legt dit feit publiekrechtelijk vast.

Maar diezelfde deputatie vraagt nu werkelijk óók, bij volksbesluit, dat de Heere dan toch maar alleen dien éénen man, dien Mozes, moge zetten onder stroom, onder de hoogspanning van het met bliksem geladen wolkende, het van vuurstralen doorschoten duister. Gij, Mozes, zijt wel blijven leven, maar WIJ, waarom zouden WIJ sterven? (Deut. 5:25). Dit vuur zou ONS verteren; die stem van goddelijk geweld zou ONS de ooren doof doen worden, ja, ons doodden.

En toen het volk zoo sprak, toen zei de HEERE: het is goed, ze kunnen krijgen wat ze begeeren (Deut. 5:28). Maar in één adem voegt Hij er aan toe, dat het toch zoo mooi niet is, wat zij daar vragen, en vooral niet, DAT zij zoo vragen. Dat ze de onmondigheid begeeren te continueeren! Dat zij vooruitrekenen, niet zichzelf vooruit, maar Hem, den Heere. Dat zij van hun kant bepalen, wat een menschenkind zóóal uithouden kan. „Och, dat zij zulk een hart hadden, om Mij te vreezen”; daar (Deut. 5:29) hoort ge eenzelfde klank als ook bekend is uit psalm 81: och, had naar Mijn raad zich Mijn volk gedragen...

En wijl de zonde van de bruid, die niet avanceeren wil tot den huwelijksdag, en van den onmondige, die niet wil komen tot de mannenplichten der mondig-verklaarden, een van zich af schuiven van den Bruidegom, en van den Koning, een Hem van-zich-weg-bidden, is, daarom wordt in Hebr. 12:25 dit kind ook bij den naam genoemd. Welk kind? Het kind, dat uit gemakzucht zijn kinderlijken staat maar liefst gecontinueerd ziet, en de lasten der verantwoordelijkheid maar van zich afschuift. Hebr. 12:25 noemt dit van-zich-afschuiven een van-zich-wegbidden; onze vertaling leest: verwerpen. En de tekst ziet op hetgeen zóóeven is gememoreerd uit het volks-, het kerk-petitionnement bij Horeb.

Op de vraag van 't volk, dat Mozes hun de oogen niet verblinden zou, de ooren niet zou laten tuiten, dat hij maar een gewonen man mocht laten zenden, die met hen zoo heel gewoon zou kunnen spreken. Geen blinderde figuur, wiens glans de oogen verblindt, zoodat zij, om niet te moeten knippen tegen het licht des hemels, of zelfs maar tegen zijn weer-glans, een doek behoeven, die het licht bedekt (Ex. 34:35, 2 Cor. 3:13). Die doek, dat deksel, is hun óók gegund; maar de eigenwillig geformuleerde behoefte aan zoo'n deksel, de vraag om toch vooral met rust te worden gelaten, die is een teeken van verharding, een teeken en ook een begin ervan (2 Cor. 3:14).

De vraag om een profeet is dus wel degelijk ontstaan mede uit zondige motieven. Zoodat de vraag om een koning door den Heere zelf wordt aangemerkt als een „verwerpen” van Hem, (1 Sam. 8:7); zoo is ook de vraag om een profeet aangemerkt als een „verwerpen” van den Heere (Hebr. 12:25). De ééne maal verwerpen zij Hem, die REGEERT van boven; den anderen keer Hem, die SPREEKT van boven. Ze willen liever laag-bij-den-grond.

Nu, dat wil de Heere ook wel. Daarom GEEFT Hij hun een koning; tot Samuël zegt Hij: geef hun maar wat zij verlangen (1 Sam. 8:7, 9), maar, laat hen ook de consequentie dragen, laat hen nu zich BUKKEN onder hunnen koning (vs 11, v.). En zoo ook GEEFT Hij hun een profeet, een rij profeten, straks den grooten Profeet. Die laag-bij-den-grond zal zijn, mensch onder menschen, dagelijks naast hen zittende, mensch als andere menschen, zoon van een timmerman.

Tot Mozes zegt Hij: het is goed, geef hun maar wat ze vragen (Dt. 18:17; 5:28). Maar Hij zegt er met een bij: laat hen de consequenties dragen: zij willen geen donder hooren, en geen vuur zien, maar een gewoon geluid, een gewone-menschen-geluid, een leeken-onderdicht hebben? Nu, dat ze dan ook HOOREN naar dat gewone proza van de eenvoudige kerktaal: een Profeet, en een massa profeten, zal u de Heere verwekken; naar dien profeet en dien Profeet zult gij dan ook HOOREN (Dt. 18:15).

Bukken onder het instituut der koningen, en onder den scepter van den Grooten Koning.

En: ho- naar de st De zonc De gena De toor in-t-gebe 12:25). Maar d van een zegen: d Middelaar zonde n de lasten Door Zij niet de z bukken c hoorde, w den Konin anders

En hier Want v vuur en s berg te Wij beho dale verg is: komt den berg. eerst g erin geze den Nieu doop hee en de las we ervan Daaron die spree boven ge jestedit kerk, wa ouders or Maar ons afbid Dan 12:25).

een w van tw

We ge Sprekend zondaar"

Hij i quentie tot vrij wekkin derde.

Welzoo vind het God durv derbos (i doel die waren, e dr J. Ric was inco beter inz en br. l de syno quentie Nauta er uit redej morgen anders s hier gevi „peccavi” hem inco — niet nog elke inconseq juist da der opre schorsen bleken v wat hij kerkeraa schorsen keraad, dr Ridd schreef laat te d to ch aan één diaken F (Wezep, Wel, wel nog twi verwijter

Hoore Doel

⁹⁾ Zie: Acta, p. 381.

¹⁰⁾ Acta, p. 137/8. Op de commissievergadering, waar ds de Graaf werd toegelaten gaf de Voorzitter den leden der commissie de gelegenheid vragen te stellen aan ds de Graaf. Nadat een paar onbetekende vraagjes gesteld waren en ds de Graaf geantwoord had in enkele minuten werd ds de Graaf bedankt en kon hij gaan.

¹¹⁾ Acta p. 140.